

Đến nay là thời không tiếp tục ra lệnh
năm bom nữa."

Đó là những anh sáng đầu tiên chiếu vào
những cổ úc lên từ khi chúng mới bắt đầu
biến đổi với thực tế của miền Bắc nước ta...
Những thực tế tiếp theo là những người
Việt Nam ở trong trại. Một tên trùn trà
không ăn đi đâu cứ nhẩn nhẩn học, trích
quần tặc và nhẩn nhẩn, đã bóc lột: "Chỉ ở
trong trại, chúng tôi cũng có thể hiểu quân
đội các ông khác hẳn với quân đội Mỹ. Ông
trai trưởng ở đây đi tưới rau, dọn bóng,
trai vất vưởng cùng với chiến sĩ của mình.
Cái ông sáng với nhau có tình cảm thương
ghem nhau... Khi làm việc thì lệnh được chấp
hành rất nghiêm. Ở quân đội chúng tôi, một
người lính khi mà đến gần một vị đại úy,
ngoại quan hồ ra mệnh lệnh và phục tùng.
Trước kia chúng tôi cho rằng trong quân đội
Mỹ mọi việc đều tốt và đúng đắn; quân đội
Mỹ là một quân đội mẫu mực. Đến nay tôi
không còn giữ quan niệm ấy nữa..."

Một tên khác làm ra bộ mặt hiền hòa:
"Người Việt Nam rất cần cu và lợi nhiều
sang tiền. Ở trong trại này chỉ có máy có
lưu bắp với một số người giúp việc; công
việc bình thường, việc mà sửa cơm gạo cũng như
đàn, dung giơ. Tôi thật sự cảm phục người
phu nữ Việt Nam; tôi hoàn toàn tin rằng
phu nữ Việt Nam rất giỏi, thật là tài giỏi.
Tiền của chúng tôi cũng thế. Trong trại các
ông cũng dùng, chúng tôi cũng dùng. Vậy mà
chỉ có mấy chiếc xe đạp cho đủ thứ: lương
trực, thực phẩm, hàng hóa. Thế mà người
làn công việc vẫn chuyên vận ung dụng, đầu
vào đó. Chúng tôi đã nghe giới thiệu và
hoàn toàn tin rằng chiếc xe đạp thể dục của
Việt Nam đã có tác dụng lớn ở Điện
Biên Phủ và nay vẫn còn có tác dụng lớn
trong việc vận chuyển..."

Tung chiếc com-măng-cơ đưa tung tắp
nhỏ 3, 4 tên Mỹ đi vào sân Bão táng mỹ
thuật, ông sẽ thêm. Một chúng bị hoa lớn
trước ông sang đột ngột của các buồng trên.
Chúng tôi ra thích thú về những bức tranh
rạn mai, những bức họa cần tốc trên giấy
gió... Một tên triệu triệu không quân Mỹ nhất
điều: "Hầu các ông chưa giữu về vết nứt,

nhưng những kho tàng tinh thần và nghệ
thật thì thật là giàu có vô cùng!". Hơn 2
tháng sau, tôi lại gặp hẳn, hẳn vẫn còn như
mới, miệt tuy nghĩ tìm hiểu về nền văn hóa
Việt Nam, nền nơi nền như là tâm sự. Dân
tộc Mỹ chúng tôi là vào loan dân tộc mọi
nhìn thành, chỉ mới có 200 năm; nước
chúng tôi rất hiếm nhưng chuyên có tích,
càng niềm niềm đi tích văn hóa và nghệ thuật
cổ. Và mặt này thì Việt Nam và Mỹ rất
trái ngược nhau. Những điều mà chúng tôi
hỏi và cung hoặc như như không có thì lại
có nhiều, rất nhiều ở nước các ông. Nhưng
tên cư trú trại Mỹ chưa từng biết chúng một
là gì ngay cả ở những tác độ siêu âm lớn
nhất, cũng đã cảm thấy chúng mặt trước sự
phong phú và văn hóa và tinh thần của dân
tộc Việt Nam ta.

Ở trong trại, đồng chí L.N. biết rất nhiều
cổ tích; những câu chuyện của đồng chí và
trai câu, bành chung, bành đây, và thành Cổ
Loa, chuyện Tam Cẩm, chuyện Thành Giông,
chuyện Trương Chi, v.v... có sức thu hút
rất đặc biệt đối với bọn Mỹ ở đây. Từ
1960, tên trung úy Mỹ Coates sau khi
được ăn một chiếc bánh chưng và là một
tên, mặt gung... đã xin phép các một đơn
lệ để bước bành chưng gạo vào thư gửi
và cho vợ, làm kỷ niệm. Hẳn nơi: "Tôi
sẽ kể cho vợ và 2 đứa con tôi rằng: Bành
chưng làm ra bằng những nguyên liệu bình
chương của người nông dân Việt Nam nhưng
rất ngon, do là do tài chế biến rất giỏi. Có
đủ mùi vị lại dễ tiêu, và sinh, bổ. Màu sắc
cũng đẹp. Cái lạ đó làm bằng cây tre quen
thuộc của nông thôn Việt Nam là biểu hiện
của tinh thần lạc quan, của những lời chúc
mừng tốt lành cho năm mới. Tôi sẽ kể cả sự
tích chiếc bành chưng. Chỉ một cái bành mà
nơi lên cả khoa học, nghệ thuật và tinh cảm,
một nền văn hóa rất lâu đời..."

Vào một hôm giữa năm 1968. Máy tên Mỹ
mặc quần áo tặc tìm bước vào Bão táng quân
đội, đứng bành khâu gạo để tung nhào đến vào
Điện Biên Phủ là năm trước. Chúng tôi mô
nhìn những hiện vật và tranh ảnh. Lịch sử
của nước Việt Nam hi 1 lần dân. Sau buổi
xem hôm ấy, một tên trung tá hải quân đã
nói với một đồng chí cán bộ ta: "Lịch sử

của các ông thật hấp dẫn đối với tôi. Tôi
hiểu rằng đất nước các ông đã phải chống
lại nhiều cuộc xâm lược của nước ngoài đã
tồn tại và phát triển. Một dân tộc đầy sức
sống. Chúng tôi không thể không kính trọng
một dân tộc có lịch sử lâu đời như thế. Nó
khác nhiều, khác hẳn với hiểu biết trước đây
về Việt Nam của chúng tôi". Hẳn cuối hôm
hình: "It nhất qua đây chúng tôi cũng được
an ủi. Nước Mỹ không phải là nước thua
người Việt Nam đâu tiền l Diệt nước các ông
không lớn, nhưng tích sự nước các ông thì
lại rất lớn..." Chính tên này đã từng đọc
thầy mà những tài liệu của ta và những
mũi tên đống Cổ Loa, và thành nhà Hồ, và
thời kỳ đó đã và đã đống ở Việt Nam...

Tên trung tá không quân M. gặp tôi ở
ngày của phong Điện Biên Phủ của Viên bích
tàng, hẳn có và sẽ ruột mướn nơi lên cảm
tương rất đẹp của hân: "Khi ở Mỹ chúng
tôi đã từng nghe vài lần cái tên Điện Biên
Phủ và chỉ biết qua loa đó là một trận các
ông thắng Pháp. Trước đây tôi nghĩ rằng
Pháp thua là do quân Pháp bị sốt rét và
không chuyên thương binh đi được. Đến nay
thì rõ, rất rõ rồi. Các ông có chỉ huy rất
giỏi, rất đúng. Những nhân định và chiến
lược và chiến thuật thật là khoa học. Kế
hoạch chiến đấu thực ra thật tuyệt diệu. Đã
vay, quân lính các ông dấn trên giới; họ có
tinh thần cao và lại có nhiều mưu. Hơn nữa,
niệm cần đồng góp rất lớn, làm mọi việc cho
chiến thắng. Tôi nhớ hình ảnh những đơn xe
đạp, những đơn người gánh hàng hướng lên
Điện Biên. Nét mặt ai cũng quyết tâm, tươi
vui, go lòng tin. Các ông thắng là điều có
hiểu, còn là điều rất nhơn nữa! Tôi càng
hiểu rõ, một cuộc chiến tranh bằng quân đội
viên chiến Pháp trước kia cũng như bằng quân
đội Mỹ hiện nay trên đất liền ở miền Nam
không những không thắng mà có thể thua...
Thiếu hiểu biết đúng và đầy đủ về Việt
Nam là một lỗ hổng tai hại của những ông
tướng chúng tôi ở Liên nam gác. Vàng, thưa
ông, nếu mà ông Giôn-xơn, ông Mac-Ne-me-
ra... được hiểu biết tương tự về Việt Nam,
và được xem cái bành chưng gạo của chúng
tôi thật nay..."

(Còn nữa)

QDND 54 2753 X Chủ nhật 10-8-1969

I called my family and talked to my son from Moscow. And they're
in Washington. They're going to meet me in New York.

There's a couple of things that I'm thinking about
right now. One of them is seeing them. But I'm going to be
home for a long time. And a lot of people I left I've got a
very strong feeling for and I'm also thinking about.

And I'm also thinking about that airplane out there
that's going to carry me home before very long. So I just want
to say I'm glad again. And I'll see you back in the United States.

LIEUTENANT MARKHAM GARTLEY: It's a great feeling to
be coming home. This is the next to the last stop. And the
closer I get to home the more the anticipation mounts. It's --
it's going to be unbelievable.

This -- this whole experience of release, especially
the fact that my family, a member of my family came over to pick
me up, is a unique and very emotional thing for myself and for
my family. It's great. It just took me completely by surprise.

The committee members here have -- have worked hard
to help us be released. And they are working, I think, for the
release of all pilots. This -- this is a point I would like
to stress, is that these -- these small releases are very significant
for the -- the people involved, but the goal we must keep in
mind is that the men we have left behind and the men who are
still being shot down and captured -- these people deserve our
primary interest at this point.

(Confusion of voices)

MRS. GARTLEY: This is a wonderful time for our family.
But I would like to remind everyone that there are over 1,800
American families who know nothing of the fate of their loved-
ones because they are listed as missing in action. And there
are approximately 400 Americans still left in prison in North
Vietnam. And it's a sad fact that those -- the numbers on both
these lists grow steadily each week the war continues.

While we were in Vietnam, we saw many little Tanyas of
Vietnam. I would hope that the mothers of America would be unwilling
to allow the families of these missing men to continue their
anguish and to allow those prisoners to remain in prison and
to have created perhaps hundreds of thousands more little Tanya's
for one more day, certainly not for four more years.

RAY SCHERER: Scherer, NBC. Senator McGovern has charged
that the administration has purposely delayed your trip home.
Is that so? Do you feel you've been delayed?

ELIAS: I've been told from the very start that my
delivery back to the United States, particularly from Hanoi,

was in -- in the hands of North Vietnamese ministers. And that's all I've been told. And that's all I know.

MAN: Anyone else on that point?

CORA WEISS: Can I clarify that, please? When we left New York, a week ago Wednesday -- am I right?

MAN: I believe it -- yes.

WEISS: We issued a statement saying we expected to be back at the earliest possible moment, certainly no later -- no earlier than a week, and probably ten days, and that anticipated leaving Hanoi on Monday. And we're quite on schedule. There is no delay. It would have been faster if there had been not this (words unintelligible).

JACK BARNES: Jack Barnes, CBS News. Major Elias, you haven't been in too long, but what's it like to be free again?

ELIAS: Well, the whole thing's kind of another reorganization. We go through one reorganization, and now we go through another reorganization. And it's different and it feels good.

REPORTER: Did you think you'd be coming out this way?

BARNES: I'd also like to ask that of Lieutenant Charles. You know: your emotions being released now after not much hope after you went down.

CHARLES: Well, like I said before, I'm very happy. But while I was there, you know, I thought about a lot of things. I wanted to solve all the problems of the world and all this kind of stuff. And I -- I realized I wasn't as smart as I thought I was. And I realized a lot of other things. I have a lot of more learning to do. And I'm just happy to be free. But I still can't feel too -- too free, you know, when I consider that the rest of the men -- men that I have left behind -- I feel, like I said before, committed to do something to help bring them home.

REPORTER: What do you think about the North Vietnamese now that you've met them?

CHARLES: I must admit that from the way I was treated -- now I speak specifically for myself, I cannot speak for anybody else, except for the guys whom I -- I saw and associated with -- I think it was with a lot of -- both kindness and a lot of generosity. I could speak of a lot of incidents that have happened that made me grow to feel like this.

I remember when I first got shot down and all the people crowded around me and took off all my stuff, they -- they didn't do anything like that. I'm not saying that they haven't done

anything like that. But I was in a bomb center and the Vietnamese guard, or the militia or something, he was about 20 years old, I guess -- I was blindfolded at first, he -- he took off my blindfold. There was a number of people had come in, you know, to look at me. Some of them to feel my hair -- they'd never seen a Afro before. And someone gave me a toothbrush. But anyway, he -- he pat me on the knee as if to say, sincerely, you know, "Don't worry," you know, "it'll be all right." So it -- it came from that.

SONNENBECK: Sonnenbeck, (word unintelligible) Copenhagen. How have you changed your mind about the Vietnamese similarly since you have been captured?

ELIAS: I have no comment on this question right now.

MAN: There are two more questions, here and here, and that'll be it.

LINDEN: Linden, tv news, Sweden. When you're coming back to the states are you going to take an active part in any of the groups working to end the war?

ELIAS: I'm going to work closely with the families of the men to help them understand the situation that exists in -- in these prisons as I know it. And as I say, I'm going to be working for the -- the most rapid repatriation of my fellow prisoners up there. And that's a very important thing. We all want home.

CHARLES QUINN: Charles Quinn, NBC News. Authorities have said that it is your responsibility as officers to turn yourselves in and to report back to your units or something when you get back to the states. Are all of you three going to do that when you get back to America?

ELIAS: I personally am going to report but have requested that I be able to spend a few days with my family, privately, away from friends, away from everybody, because I feel that this is very necessary for me. And then I'm going to go to the military as quickly as possible.

(Confusion of voices)

GARTLEY: Of course I'm -- I'm going to go right back to...

CHARLES: Of course.

(Confusion of voices)

REPORTER: Can each of the officers please describe the nature of the Vietnamese jails?

MAN: We're not going to have any more questions.

REPORTER: Thank you all very much.

MAN: ...had a long trip. And we would like to have you remain here while we leave. And...

McGEE: That, in case you joined us in progress, was a news conference held in Copenhagen not -- not very minutes ago by the three American prisoners of war who were released about ten days ago by the North Vietnamese.

And in the course of her remarks you may have heard Mrs. Gartley, the wife of -- not the wife, the mother of one of the released POWs, make reference to the "Tanyas" of the war in Vietnam. Undoubtedly she was speaking of the little Russian girl -- I believe it was Leningrad -- during World War II who saw all the members of her family killed and who herself finally died in the course of the war, leaving a diary that rather trailed off in a -- in a pathetic fashion. It's a well-known story in the Soviet Union, so well-known that President Nixon when he was in Moscow used it as part of the closing for the speech he made to the Soviet people on Russian television.

The prisoners, their treatment in prison, their release, the circumstances surrounding their release, the role played by the United States, the role played by North Vietnam, the motives of North Vietnam and the motives of the United States -- all of these taken together are quite obviously extremely emotional issues. And it seems to me that anyone who would willfully inflame the emotions on either side is not genuinely rendering a public service. But to say that they are being used, it seems to me, is a demonstrable fact. They are indeed being used by both sides.

Clearly North Vietnam has propagandistic motives in mind in releasing the men. Clearly the United States has propagandistic motives in mind in trying to bring them back under the control of the United States prior to their return to the country. It is not fair, it seems to me, that they should be used by either side. A genuine human kindness would seem to dictate that they simply be allowed to return to their homes, given some time to collect their thoughts, and then go as their own dictates follow.

File Log
CONVERSATIONS with the VIETNAMESE in PARIS
dave dellinger

In mid-June, Rennie Davis, Tom Hayden and I held a series of meetings in Paris with members of the peace delegations from North Vietnam and the South's Provisional Revolutionary Government. Participants included two women who had returned a day earlier after living several months in liberated zones.

Everything we learned was summed up by Mme. Nguyen Thi Binh, Foreign Minister and Chief Delegate of the DRV, when she told us that most Americans are hampered by ~~their failure to understand~~ People's Warfare. She said that the American press concentrates on the military ~~side of the cities~~ cause events there are spectacular. This ~~emphasis plays~~ emphasis plays into the hands of the American government, which is engaging in a campaign of psychological warfare against the American people. From the beginning of the offensive, the government consciously misrepresented the other side's objectives in order to be able to make it appear as if it has failed. Americans have been led to believe that the sole test is whether or not cities such as An Loc, Kontum, Hue and even Saigon are ~~held~~ held by conventional military forces. But the PRG's

representatives in Paris have a far different view; according to them, what happens in the cities is important, but the objective of the offensive is not necessarily to capture and hold cities that will then be wiped out by "extinction bombing." Their aim is to destroy Vietnamization -- and they are succeeding.

Mr. Nguyen Minh Vy, deputy chief of the DRV delegation, explained:

We are still fighting a people's war. But today it is a people's war developed to a higher level. Even in the war against the French, there came a time, as victory approached, when we used conventional weapons, such as heavy artillery. But then as now we did not use them in a conventional way.

The prolonged battles around An Loc, Quang Tri, Kontum and Hue are serving as magnets to attract Thieu's troops from all over South Vietnam. These troops, which have never fully recovered from the destruction of two elite divisions in last year's abortive invasion of Laos, are being decimated and